

Tebliğler

Maliye Bakanlığında:

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (Yeni Türk Lirası Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sistemine İlişkin Olarak İşletmeler Tarafından Uyulacak Esaslar Hakkında) Sıra No: 14

1. Yeni Türk Lirası İle İlgili Yapılan Düzenlemeler

5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanununun(1) Geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında bu Kanunun uygulanmasında karşılaşılan tereddütleri gidermeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan; görev alanına giren konularda düzenleme yapmaya Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun yetkili olduğu hükmü bulunmaktadır.

Bu hükme göre, 5083 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler çerçevesinde Yeni Türk Lirası kullanımında özel kesim muhasebe sistemine ilişkin olarak işletmeler tarafından uyulacak esaslar hakkındaki 13 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 06/10/2004 tarihli ve 25605 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan, Yeni Türk Lirası kullanımında özel kesim muhasebe sistemine ilişkin olarak işletmeler tarafından uyulacak esaslar hakkında oluşan tereddütleri gidermek ve uygulama birliği sağlamak amacıyla 13 sıra numaralı Tebliğe ilave olarak aşağıdaki düzenlemelerin yapılması gerekli görülmüştür.

2. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde Yapılan Değişiklikler

2.1. Genel tebliğin III-01.01.2005 Tarihinden Sonra Yapılacak İşlemler bölümünün 1-Muhasebe Kayıt Düzeni ile İlgili Yapılacak İşlemler kısmının 1.4 fıkrasının birinci paragrafından sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraflar eklenmiştir.

“Ancak, yukarıda verilen örnekte vergiyi doğuran olayda hesaplanan vergi ile ilgili indirimde veya mahsuba konu olacak bir vergi bulunmamaktadır. Katma Değer Vergisinde (KDV) ise mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde malın teslimi veya hizmetin yapılması ile vergiyi doğuran olay meydana gelmekte ve vergiye tabi her bir olay için tespit edilen KDV oranı uygulanarak vergi hesaplanmaktadır. Kısaca vergi fiyata bağlı olarak hesaplanmakta, perakende satışı yapılan mallarda KDV satış fiyatına dahil olarak belirtilmektedir. İşletmeler tarafından tahsil edilen KDV’den önceki aşamalarda ödenen KDV mahsup edilmekte, tahsil edilen KDV’nin mahsup edilecek KDV’den fazla olması halinde aradaki fark vergi dairesine yatırılmakta, aksi durumda ise mükellefin sonraki döneme devreden KDV ortaya çıkmaktadır.

Birim fiyatı düşük ve indirimli oranda vergilendirilen mal ve hizmetlerin perakende satışını yapan işletmelerde KDV’nin hesaplanmasının 5083 sayılı Kanununun 2 nci maddesi ile birlikte değerlendirilmesi halinde işletme sahiplerinin birim fiyatları ve satış miktarlarına bağlı olarak leh veya aleyhlerine bir durum ortaya çıkmaktadır. Örneğin, 01/01/2005 tarihinden sonra bir bakkaldan veya fırından bir adet ekmeğin satın alındığını, bir adet ekmeğin fiyatının KDV dahil 30 YKr (0,30 YTL) olduğunu varsayalım. Belirtilen birim fiyattan; KDV dahil satış bedelleri, hesaplanan KDV ve tamamlama sonucu KDV’nin alacağı bazı değerler aşağıda tablo halinde gösterilmektedir.

KDV Oranı (%)	Birim fiyat (YKr)	Adet	KDV dahil satış bedeli (YKr)	KDV (YKr)	Tamamlama sonucu KDV (YKr)
1	30	1	30	0.29	0
1	30	2	60	0.59	1
1	30	3	90	0.89	1
1	30	5	150	1.48	1
1	30	7	210	2.07	2
1	30	280	8,400	83.16	83
18	30	1	30	4.57	5
18	30	3	90	13.72	14
			Genel toplam	106,82 YKr	107,00 YKr

Tablodan görüleceği üzere, satılan bir adet ekmeğe isabet eden KDV 0,29 YKr olmakta ve bu vergi müşteriden tahsil edilmektedir. Çünkü, müşteriden tahsil edilen 30 YKr'luk bedele KDV dahildir. İşletmenin tüm satışlarını tek tek gerçekleştirilmesi durumunda KDV'nin hesaplanması işlemlerinin tek tek satış bazında ele alınması halinde hesaplarda tahsil edilen KDV bulunmayacaktır.

Aynı işletmenin iki adet ekmeği satması halinde ise hesaplanan KDV 0.59 YKr olmasına rağmen yasa hükmü gereği bu değer 1 YKr'a tamamlanmakta ve hesaplarda tahsil edilen KDV 1 YKr olarak görülmektedir. Bu durumda da işletme sahibi tahsil etmediği 0,41 YKr KDV'ni hesaplara dahil etmek zorunda kalmaktadır.

Kanunun 2 nci maddesi hükmü gereği bir adet ekmeğe isabet eden ve yarım YKr altında olan vergi işlem bazında dikkate alınmamakta, iki adet ekmeği satması halinde ise mükellef hesaplarında tahsil edilmeyen ancak fiyata dahil olduğu için tahsil edilmiş gibi görünen KDV bulunmaktadır.

Birim değeri düşük malların perakende satışını yapan işletmelerin vergi hesaplamalarını doğru ve tam olarak ortaya koyabilmeleri için ödeme kaydedici cihazların YTL'na göre işlem yapmaları hakkında yayımlanacak Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğlerde yapılacak düzenlemelere uyumlu hale getirilmesi zorunludur. Mükellefler muhasebe kayıtlarında esas alacakları KDV hesaplamalarını yayımlanacak KDV genel tebliğinde yapılacak düzenlemelere göre yapacak ve vergi dairesine beyan edecektir.”

2.2. Genel tebliğin III-01.01.2005 Tarihinden Sonra Yapılacak İşlemler bölümünün 1-Muhasebe Kayıt Düzeni ile İlgili Yapılacak İşlemler kısmınının 1.7 fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki 1.8. numaralı fıkra eklenmiştir.

“1.8- Bilindiği üzere, 01/01/2005 tarihinden sonra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na YTL birimi üzerinden gösterge niteliğinde ilan edilecek döviz ve efektif kurlarından sıfırla başlayan kurlar sıfırdan sonra 5 basamak olarak ilan edilecek ve nominal değeri daha küçük kurlar ise 100 birim üzerinden ifade edilecektir. Aynı şekilde, 01/01/2005 tarihinden sonra bazı mal ve hizmetlerin birim fiyatları 1 YKr'un altında olabilecektir. Ayrıca, birim değeri çok küçük olan mal ve hizmetlerin yine çok küçük kar oranlarında alınıp satılması halinde bir birim başına elde edilecek komisyon, prim, kar payı ve gelir payı gibi adlar altında lehe kalan tutarlar 1 YKr'un altında olabilecektir. Belirtilen hususlarla ilgili olarak;

1- İşletmeler genellikle birim fiyatları 1 YKr'un altında olan mal ve hizmetlerini tek tek satışa sunmamakta ve fiyatlarını mal ve hizmetin birim değerine ve/veya süresine bağlı olarak 5, 10, 25, 50 ve 100'lük gibi birimler veya gram/kiloğramlar üzerinden ifade etmektedirler. Satış ve fiyatların belirtilen şekilde daha büyük birimlerde yapılması durumunda birim fiyatların belge ve kayıtlara yansıtılmasında bir sorun bulunmamaktadır. Ancak, isteyen işletmeler birim tutarları 1 YKr'un altında olan mal ve hizmetlerini maliyet muhasebesi hesaplarında ve kendi iç denetim hesaplarında ihtiyaç duyulan hane kadar kaydedilecektir. Örneğin, 01/01/2005 tarihinden önceki birim fiyatı veya tarifesi 121 TL olan bir malın 01/01/2005 tarihinden itibaren maliyet muhasebesi hesaplarında izlenmesi halinde 0.000121 YTL (0.0121 Ykr) olarak hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir.

2- Mükelleflerin 1 YKr altındaki mal veya hizmetlerin birim fiyatlarını fatura detaylarında ve diğer belgelerde göstermeleri gerekmektedir. Birim değeri çok küçük olan mal ve hizmetlerin alınıp satılması halinde düzenlenecek fatura veya fatura yerine geçen benzeri vesikalarda birim fiyatların virgülden sonra ihtiyaç duyulan hane kadar örneğin 5 veya 6 hanede ifade edilmesi, ancak işlem sonucunda ve ödeme aşamasında toplam tutarın 1 YKr'a tamamlanması zorunludur.

Örnek:

Bir işletmenin % 18 KDV oranına tabi ve birim fiyatı 0,012556 YTL (1.2556 YKr) olan (A) malından 200 adet ve birim fiyatı 0,025483 YTL (2.5483 YKr) olan (B) malından 300 adet sattığı varsayıldığında, işletmenin düzenleyeceği fatura veya fatura yerine geçen benzeri vesikalar aşağıdaki gibi düzenlenecektir.

Cinsi	Miktar	Fiyat (YTL)	Tutar (YTL)
A Malı	200	0,012556	2,51
B Malı	300	0,025483	7,64
		KDV Matrahı	10,15
		%18 KDV	1,83
		Toplam	11,98

Örnekte görüldüğü üzere, birim fiyatlarda tamamlama yapılmayacak olup, birim fiyatların miktarlarla çarpılması sonucu bulunan tutar işlem sonucu olduğundan tamamlama bu aşamada yapılacak ve

tutarlar YKr olarak ifade edilecektir. Matraha isabet eden KDV hesaplamasında ve buna bağılı olarak toplam tutarda tamamlama işleminin ayrıca yapılacağı tabiidir.

3-Mükellefler 1 YKr'un altındaki birim fiyatlarını veya tarifelerini internet, basın ve diğere kanallarla tüketicilere duyurabileceklerdir.

4-Maliyet muhasebesi hesaplarında veya diğere alt hesaplarda virgülden sonra ikiden fazla hanenin kullanımı, birim fiyatların 6 hanede ifade edilmesi ve bunların fatura detaylarında ve diğere belgelerde gösterilmeleri işlem sonucunda ve ödeme aşamasında toplam tutarın 1 YKr'a tamamlanması hükmünü etkilememektedir.

5-İşletmeler YTL dönüşümü sonrası ticari mallar veya mamuller hesaplarında bulunan ve toplam tutarı 1 YKr'un altında olan mallarını 1 YKr olarak hesaplara alabileceklerdir. Değeri 1 YKr'un altında birden fazla mala sahip olunması halinde bu malların tümünün tek bir hesapta toplanarak kayıt yapılması mümkün olup buna ilişkin olarak bilanço dipnotlarında gerekli açıklama yapılacaktır."

2.3. Genel tebliğin III-01.01.2005 Tarihinden Sonra Yapılacak İşlemler bölümünün 2-Beyanname, Belge ve Bildirim Düzeni ile İlgili Yapılacak İşlemler kısmının 2.3 fıkrasına aşağıdaki örnekler ilave edilmiştir.

Örnek 1:

Perakende satış fiyatları paket başına sırasıyla 1,35-YTL, 2,15-YTL ve 2,95-YTL olan (A), (B) ve (C) marka sigaraların üreticisi olan bir sigara firmasının, satış miktarlarına göre ÖTV hesaplaması aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

Marka	Satış Miktarı (Paket)	Perakende Satış Fiyatı (YTL/Paket)	ÖTV Oranı	Maktu ÖTV Tutarı (YTL/Paket)	Hesaplanan Nispi ÖTV (YTL)	Hesaplanan Maktu ÖTV (YTL)	Toplam ÖTV (YTL)
(A)	55.040	1,35	% 28	0,35	20.805,12	19.264	40.069,12
(B)	173.900	2,15	% 28	0,535	104.687,8	93.036,5	197.724,3
(C)	32.960	2,95	% 28	1	27.224,96	32.960	60.184,96

Söz konusu sigaraların üretici satış fiyatlarının (ÖTV ve KDV hariç) sırasıyla, 0,41-YTL, 0,62-YTL ve 0,67-YTL olduğu varsayımıyla, üretici tarafından teslim edilen sigaralarla ilgili satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenebilecektir.

Mal Cinsi	Miktarı (Paket)	Satış Bedeli (YTL/Paket)	Toplam Satış Bedeli (YTL)	ÖTV (YTL)
A Malı	55.040	0,41	22.566,4	40.069,12
B Malı	173.900	0,62	107.818	197.724,3
C Malı	32.960	0,67	22.083,2	60.184,96
		TOPLAM	152.467,6	297.978,38
		ÖTV	297.978,38	
		ARA TOPLAM	450.445,98	
		KDV (% 18)	81.080,28	
		GENEL TOPLAM	531.526,26	

Örnek 2:

Maktu vergi tutarları litre başına sırasıyla 1,2510-YTL ve 0,8475-YTL olan kurşunsuz süper benzin ve motorin teslimi yapan bir firmanın, satış miktarlarına göre ÖTV hesaplaması aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

MAL CİNSİ	Teslim Miktarı (Litre)	Maktu Vergi Tutarı (YTL/Litre)	Toplam ÖTV (YTL)
Kurşunsuz Süper Benzin	712	1,2510	890,71
Motorin	568	0,8475	481,38

		TOPLAM	1.372,09
--	--	---------------	-----------------

Söz konusu malların teslim bedellerinin (ÖTV ve KDV hariç) kurşunsuz süper benzin için 0,50-YTL/Lt, motorin için ise 0,51-YTL/Lt olduğu varsayımıyla, teslim edilen mallara ilişkin satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenebilecektir.

MAL CİNSİ	Teslim Miktarı (Litre)	Teslim Bedeli (YTL/Litre)	Toplam Teslim Bedeli (YTL)	ÖTV (YTL)
Kurşunsuz Süper Benzin	712	0,50	356	890,71
Motorin	568	0,51	289,68	481,38
		TOPLAM	645,68	1.372,09
		ÖTV	1.372,09	
		ARA TOPLAM	2.017,77	
		KDV(%18)	363,20	
		GENEL TOPLAM	2.380,97	

2.4. Genel tebliğin III-01.01.2005 Tarihinden Sonra Yapılacak İşlemler bölümünün 2-Beyanname, Belge ve Bildirim Düzeni ile İlgili Yapılacak İşlemler kısmına 2.3 fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki 2.4 numaralı fıkra eklenmiştir.

“2.4–Mükelleflerin kullanmakta oldukları bazı matbu fatura veya fatura yerine geçen vesikalarda tutarın yazı ile belirtildiği bölümde “Yalnız.....TL / Lira” ibareleri bulunmaktadır. Mevcut ibarelerin bulunduğu fatura veya fatura yerine geçen vesikaların değişimi zorunlu olmayıp, dileyen mükellefler ibarelerde YTL veya yazı ile “Yeni Türk Lirası“ değişikliklerini yapmak suretiyle eski belgelerini kullanmaya devam edebileceklerdir. İşlem sonucunda Yeni Kuruş bulunması halinde YKr’a da yer verilmesi gerektiği tabiidir.”

Tebliğ olunur.

(1) 31/01/2004 tarih ve 25363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

(2) 18/12/2004 tarih ve 25374 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

(3) 22/12/2004 tarih ve 25378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

(28 Aralık 2004 tarihli ve 25684 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)